

مسئولیت حقوقی و کیفری پزشک

پژوهش نیری

پژوهشگر - کارشناس ارشد حقوق جزا و جرم شناسی

پریسا محمدیان

کارشناس ارشد جزا و جرم شناسی

سرشناسه	نیری، نورگس، ۱۳۷۱-
عنوان قراردادی	ایران. قوانین و احکام Iran. Laws, etc.
عنوان و نام پدیدآور	مسئولیت حقوقی و کیفری پزشکان نورگس نیری، پریسا محمدیان.
مشخصات نشر	مشهد: انتشارات جالیز، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری	۱۶۴ ص.
شابک	۹۷۸-۶۲۲-۲۶۳-۷۸۸-۰ ریا: ۶۵۰۰۰۰
وضعیت فهرست نویسی	فیبیا
یادداشت	کتابنامه.
موضوع	پزشکان -- ایران -- خطای شغلی
موضوع	Physicians -- Malpractice -- Iran
موضوع	پزشکی -- قوانین و مقررات کیفری -- ایران
موضوع	Medical laws and legislation -- Iran -- Criminal provisions
موضوع	پزشکی (فقه)
موضوع	Medical laws and legislation (Islamic law)
موضوع	مسئولیت (حقوق) -- ایران
موضوع	Liability (Law) -- Iran
موضوع	مسئولیت جزائی -- ایران
موضوع	Criminal liability -- Iran
شناسه افزوده	محمدیان، پریسا، ۱۳۷۱-
رده بندی کنگره	۵/KMH۳۱۰۰
رده بندی دیویی	۵۵۰۴۱۲۱/۳۴۴
شماره کتابشناسی ملی	۸۴۸۴۵۵۷
اطلاعات رکورد کتابشناسی	فیبیا

انتشارات جالیز
 ۱۳۸۲

مسئولیت حقوقی و کیفری پزشکان
نورگس نیری _ پریسا محمدیان
 ناشر: انتشارات جالیز
 چاپ: اول، تابستان ۱۴۰۰ / ۱۰۰۰ نسخه
 قطع: وزیری / تعداد صفحه: ۱۶۴
 قیمت: ۶۵۰۰۰ تومان
 شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۲۶۳-۷۸۸-۰
 طراح جلد: صالح مقدم
 صفحه آرائی: محمد مستکملی

حق چاپ محفوظ است

آدرس: مشهد بلوار شهید رمضی روبروی درب دانشکده روانشناسی دانشگاه فردوسی
 تلفن تماس: ۰۹۱۵۹۳۰۹۹۶۳-۰۹۱۵۹۳۱۹۵۳۵-۰۹۱۵۸۳۱۹۵۲۸۸-۰۵۱۳۸۷۹۵۲۸۸

فهرست

۹.....	پیشگفتار.....
۱۱.....	فصل اول
۱۱.....	مبانی قانونی مسئولیت کیفری پزشک.....
۱۳.....	مبحث اول: مفهوم و انواع مسئولیت.....
۱۷.....	مبحث دوم: انواع مسئولیت.....
۲۳.....	مبحث سوم: انواع مسئولیت پزشک.....
۲۳.....	گفتار اول: مسئولیت کیفری پزشک.....
۲۴.....	گفتار دوم: مسئولیت مدنی پزشک.....
۲۷.....	مبحث چهارم: سابقه تاریخی مسئولیت پزشک.....
۳۳.....	فصل دوم
۳۴.....	مبحث اول: مبانی معافیت جزایی پزشک در فقه.....
۳۵.....	گفتار اول: قاعده احسان.....
۳۶.....	بند اول: کتاب.....
۳۷.....	بند دوم: روایات.....
۳۷.....	بند سوم: دلیل عقل.....
۳۸.....	بند چهارم: اجماع.....
۳۹.....	گفتار دوم: ضرورت.....
۳۹.....	بند اول: کتاب.....
۴۰.....	بند دوم: سنت.....
۴۰.....	بند سوم: اجماع.....
۴۴.....	فصل سوم
۴۴.....	شرایط و موانع تحقق مسئولیت کیفری پزشک در حقوق ایران.....
۴۶.....	مبحث اول: شرایط کیفر پزشک.....
۵۲.....	مبحث دوم: موارد معافیت پزشک از مسئولیت کیفری.....
۵۸.....	گفتار اول: قصد درمان.....

۵۹	گفتار دوم: مشروعیت عمل
۶۰	گفتار سوم: رعایت موازین پزشکی
۶۲	گفتار چهارم: رضایت بیمار یا اولیاء
۶۸	فصل چهارم
۶۸	مبانی مسئولیت جزائی پزشک در فقه امامیه
۶۹	مبحث اول: اتلاف
۶۹	گفتار اول: کتاب
۷۱	گفتار دوم: سنت
۷۲	گفتار سوم: عقل
۷۲	گفتار چهارم: اجماع
۷۳	گفتار پنجم: بنای عقلا
۷۴	مبحث دوم: قاعده
۷۴	گفتار اول: کتاب
۷۵	گفتار دوم: سنت
۷۶	گفتار سوم: اجماع
۷۶	گفتار چهارم: عقل
۷۷	فصل پنجم
۷۷	مسئولیت کیفری پزشک در قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲
۷۸	مبحث اول: مسئولیت کیفری پزشک در قبال رفتارهای علیه تمامیت جسمانی بیماران
۸۹	مبحث دوم: مسئولیت کیفری پزشک در قبال جرایم جسمانی مادون نفس
۸۹	گفتار اول: صدمات جسمانی عمدی
۹۴	گفتار دوم: صدمات جسمانی شبه عمد
۹۷	گفتار سوم: صدمات جسمانی خطایی
۱۰۰	مبحث سوم: قتل ترحم آمیز
۱۰۱	گفتار اول: مفهوم ادبی اتانازی
۱۰۲	گفتار دوم: مفهوم اصطلاحی اتانازی

گفتار سوم: احکام فقهی و حقوقی اتانازی	۱۰۲
گفتار چهارم: جایگاه اتانازی در فقه امامیه و اسلام	۱۰۵
فصل ششم	۱۰۷
مسئولیت کیفری پزشک در قبال نقض رفتارهای حرفه ای	۱۰۷
مقدمه	۱۰۸
مبحث اول: افشای اسرار حرفه ای	۱۰۹
مبحث دوم: صدور گواهی خلاف واقع پزشکی	۱۱۶
فصل هفتم	۱۲۰
ماهیت حقوقی مسئولیت پزشک	۱۲۰
مبحث اول: ماهیت حقوقی مسئولیت درمان	۱۲۱
گفتار اول: تنوری های حقوقی اعمال پزشکی	۱۲۱
مبحث دوم: ماهیت حقوقی معالجه	۱۲۴
گفتار اول: نظریه اجاره اشخاص	۱۲۴
گفتار دوم: نظریه جعاله	۱۲۴
گفتار سوم: نظریه وکالت	۱۲۵
گفتار چهارم: نظریه پیمانکاری	۱۲۶
فصل هشتم	۱۲۷
قوانین خاص مرتبط	۱۲۷
قانون طرز جلوگیری از بیماریهای آمیزشی و بیماریهای واگیردار مصوب ۱۱ خرداد ماه ۱۳۲۰ با	
اصلاحات مصوب ۱۳۴۷	۱۲۸
فصل اول - بیماریهای آمیزشی	۱۲۸
فصل دوم - بیماریهای واگیردار	۱۳۰
آیین نامه انتظامی پزشکی مصوب ۱۳۴۸، ۳، ۳ کمیسیونهای مشترک دادگستری و بهداری مجلسین	
	۱۳۳
فصل اول - اصول و وظایف	۱۳۳
فصل دوم - پزشکان و نظام پزشکی	۱۳۶

۱۳۷	فصل سوم - مجازاتهای انتظامی
۱۳۹	فصل چهارم - تعقیب و دادرسی الف - تشکیلات
۱۴۳	قانون نظام پزشکی مصوب ۱۳۸۳/۲/۱
۱۴۳	فصل اول - تعریف، اهداف
۱۴۳	فصل دوم - وظایف و اختیارات
۱۴۵	فصل سوم - شرایط عضویت
۱۴۵	فصل چهارم - ارکان
۱۴۹	فصل پنجم - انتخابات
۱۶۰	منابع و مآخذ

پیشگفتار

علم پزشکی دانشی است کاربردی جهت حفظ و ارتقاء تندرستی و درمان بیماریها و آسیب هایی که ممکن است بر تک تک افراد جامعه وارد شود. تاریخچه این علم را میتوان از قرن ها پیش از باستان که انسان همواره در تلاش بوده است تا با بهره گیری ابزار و علوم و در برخی موارد از عقاید مذهبی مختلف به کشف راه های نوین و بهتر و موثرتر برای درمان بیماری ها و آسیبها دست یابد دانست. در ادامه این روند که منتج به مدرنیته شدن دانش پزشکی در دنیا منجر شده و ابداع شیوه های نوین و مختلف درمان، از سویی درمان بیماریهای مختلف را آسان نموده اما از جانب دیگر افراد متخصص این حرفه را با مشکلات و تعارضاتی روبرو ساخته که منجر به ایجاد حساسیت یا مسئولیت بیش از پیش در بخش درمان شده است.

در همین راستا بروز قصور و خطاهای پزشکی و ایجاد عوارض نامطلوب ناشی از درمان که عمدتاً ناشی از عمد نبوده سالانه تعداد زیادی از دعاوی مطروحه در محاکم قضایی را به خود اختصاص میدهد. و پای پزشکان را به محاکم دادگستری باز نموده است. با این وجود در قوانین جزایی بسیاری از کشور ها در مورد عملکرد پزشکان در نحوه عملکرد خلاف حرفه پزشکی آن ها جرم انگاری شده است و در قانون مجازات کشور ایران که در سال ۱۳۹۲ مورد تصویب قرار گرفت قانون گذار صراحتاً موادی را در این خصوص به نظر پرداخته است و حتی در قانون تعزیرات مصوب ۱۳۷۵ نیز فصلی در مورد جرایم مرتبط با پزشکان مورد تقنین قرار گرفته است که در کتاب پیش رو سعی گردیده است به صورت تفصیلی در مورد آن بحث شود.

هر انسانی در جهان امروز به این موضوع به طور کامل واقف است که علم پزشکی بیشتر از هر علم و دانش دیگری با جسم مادی و روح معنوی انسان ها که جان مایه حقوق بشری هستند، ارتباط مستقیم و صریحی دارد، بر همین مبنا دلیل مسئولیت کیفری و مدنی پزشکان زمانی که از روی عمد یا تقصیر باشد از اساسی ترین گفتمان های تاریخ پزشکی از زمان های بسیار دور تلقی می گردیده است.

با این اوصاف در جهت انسجام مسئولیت کیفری پزشک و تنظیم رابطه کیفری بیمار و پزشک، مقنن در نظام حقوق جزایی ایران نیز مانند دیگر کشور های دنیا، اقدام به تصویب یکسری

قوانین در این مورد نموده است و پزشک را در مقابل نقض قوانین کیفری و نقض رفتارهای حرفه ای مسئول تلقی نموده است و ضمانت اجرای کیفری نیز برای آن لحاظ نموده است تا فی الواقع نوعی بازدارندگی برای پزشکان به وجود آید.

البته باید در نظر داشت که برای مسئولیت و عدم مسئولیت کیفری پزشک در علم حقوق مبانی مختلفی بیان گردیده است. در کتب معتبر فقهی، مسئولیت کیفری پزشک بر مبنای قواعد «اتلاف و لاضرر» و معافیت وی از مسئولیت کیفری نیز بر قواعد «ضرورت، احسان و وجود اذن و ابراء» استوار می باشد. با این وجود قوانین جزایی ایران نیز با تکیه بر فقه نسبت به مسئولیت کیفری پزشکان در حرفه تخصصی آن ها تحولات زیادی را پشت سر گذاشته مخصوصاً با بررسی و تفحص در قانون جدید مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲، پی خواهیم برد که قانون مزبور در مورد مسئولیت پزشک نسبت به قانون قدیم مجازات اسلامی مصوب ۱۳۷۰ تغییرات زیادی را به خود دیده است.

در دنیای امروز، باید دانست که میان پزشک و بیمار رابطه ای حقوقی وجود دارد. مطابق این رابطه، پزشک موظف است در معالجه بیمار از تمامی استعداد و قابلیت های خود بهره بگیرد و چارچوب قانونی را نیز فراموش نکند. گاهی پیش می آید پزشک آن گونه که باید در انجام وظایف خویش عمل نمی کند و به صورت اتفاقی نتیجه ای متفاوت از نتیجه معمول حاصل می شود در این موارد مساله خطا، تخلف، قصور یا تقصیر پزشک مطرح می شود که پیامد حقوقی آن برای پزشک و بیمار متفاوت است. با این وجود حوزه پزشکی نقش مهمی در نظام سلامت کشور دارد لذا می بایست حتی قانون گذار نیز در نحوه قانون گذاری در این زمینه عنایت ویژه ای داشته باشد و در برخورد پزشکان خاطی اغماضی نداشته باشد.